



תרבות וספרות

שתי נשים, חתול חי בחלקו, וקונט של תודעה

..למד פיסיקה לתואר ראשון, בחר לעשות דוקטורט בתורת הקוונטים ... אז החליטה אמו שהגיע הזמן לספר לו משהו. אתה יודע מי היה סבא שלך? אני נולדתי מאחד הסטוצים של שרדינגר! פרופ' אבשלום אליצור: שרדינגר עושה חיים. קשת החדשה, 2005

צבי עצמון

2025 • 01 ביוני • 15:28

...למד פיסיקה לתואר ראשון, בחר לעשות דוקטורט בתורת הקוונטים ... אז החליטה אמו שהגיע הזמן לספר לו משהו. אתה יודע מי היה סבא שלך? אני נולדתי מאחד הסטוצים של שרדינגר!

פרופ' אבשלום אליצור: שרדינגר עושה חיים. קשת החדשה, 2005

בסופרפוזיציה, הוא שרוע בין כלן.

שיא גל ההסתברות - עם הילדה, הידועה שלו, ורות הילדה,

אך בה בעת גם שוֹרף עם אנמרי, חקית וסובלנית, מדלית נובל,

ועם לוטה, עם אירנה, ואיתי, שילה, פליסי

("הוא שכב כֶּאֱחָז בלמוס עם נשים מכל הגילים והסוגים", כותב

אליצור בקנאת

מעריך).

אך אם אתה מציץ מבעד חר המנעול הוא קורס

רק לאחת מהן, או בכלל לאחת, אולי "האשה בשחר", האניגמה.

אבל החתול - החתול נותר בקפסה הסגורה, בסופרפוזיציה משלמת.

אם מילל הוא איננו נשמע אבל בחיים, ומהו מות חתול -

תשע נשמות, שכל חלקיק בו, כל אחד ואחד, שרוע במשואת גלים
שגלשה ממוחו של רודף ונרדף השמלות, כשהן משלכות כך הצדה,
ועליהן ערומות קשיות:

"מה הם החיים?"

(נחשולי מות היו לצונמי, '44

- אושויץ, חוף אומהה, קרב גואם -

מי כבר מצא את מותו, מי עדין מחפש

קלפת תפוח אדמה, טפה של מים,

מרעב עד סף, או שותת דם, מחרחר נשימה אחרונה?)

ומה היא תשוקה? והתאהבות נלוזה

בעת שהעולם כלו בסופרפוזיציה, אי ודאות קונטית,

להיות או לחדל

מנדש אנטרופיה - חיים ומתים שרועים זה בזה -

כמשואה על מצבת גאון

והיקום כלו,

שאינו אלא קונט של תודעה, גל חולף של קיום?

ארווין שרדינגר, ממניחי היסודות של תורת הקוונטים, פירסם ב-1926 את "משוואת הגלים" של מכניקת הקוונטים, הקרויה על שמו. פרס נובל בפיסיקה (1933). משוואת שרדינגר (החרותה על קברו) מתארת התנהגות של מערכות אטומיות ותת אטומיות, אך מתארת "כנראה גם את היקום כולו". המשוואה הכניסה את גורם ההסתברות לפיסיקת החלקיקים. שרדינגר הגה, בין השאר, ניסוי מחשבתי עם חתול בקופסה סגורה, שנועד להצביע על פרדוקס העולה מפרשנות תורת

הקוואנטים, כך שהחתול אמור להימצא במצב של סופרפוזיציה – גם חי וגם מת. כל צפייה, מדידה, גורמת לקריסת הסופרפוזיציה לאחד המצבים.

שרדינגר חי יחד עם אשתו אנמרי ועם הילדה ובתם המשותפת רות, והיו לו עוד "מאהבות רבות במהלך השנים". ב-1944 פירסם את הספר "מה הם החיים?" ובו בחן את תופעת החיים, המתאפיינת ביצירת סדר, בעוד התהליכים הפיסיים נוטים לאי-סדר – לעליית האנטרופיה. בספר חזה, בין השאר, את התכונות המאפיינות של חומר תורשתי, תחזיות שאושרו עם פענוח מבנה הדנ"א.

"מה הם החיים?" תורגם לעברית בידי רונה אבירם וגל מנלה, ויצא בהוצאת מאגנס, 2024.

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל
© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ